

Emeli aň rewolýusiýasynyň çöwre ýüzi

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Emeli aň rewolýusiýasynyň çöwre ýüzi EMELI AŇ REWOLÝUSIÝASYNYŇ
ÇÖWRE ÝÜZİ: **GARYP ÝURTlardaky «İŞÇİ LEŞGERLERINE» HAK-HEŞDEK
TÖLENMEYÄR**



*Iki dollar üçin dört sagat işlän ýaş gyz zordan 30 sent alyp
bildi.*

*Emeli aň bilen baglanyşykly etiki çekişmelerjň köpüsi
sistemalaryň aňyrsyndaky zähmete däl-de, taýýarlan tekstiniň
we suratlaryň özüne gönükdı*

Emeli aň köplenç adamsız tehnologiá ýaly görülse-de, hünärmenler sistemalaryň aňyrsynda Global Günortanyň köp ýerine ýaýran zähmet eksplutasiýasynyň bardygyny aýdýarlar.

«Washington Post» gazeti emel aň şereketleriniň söhbet botlarynyň ulyalyşyny has gowy we ygtybarly ýagdaýa getirmek maksady bilen müňlerçe setirlik tekstleri gözegçilik edip, süzgüçden geçirmek üçin Filippinlerde müňlerçe işçini kyn şertler astynda işledýändigin8 habar berýär.

Gazetiň 28-nji awgustda çykan sanynda berlen habarda «Hapa internet kafelerinde, hyryndykyn ofislerde ýa-da öýlerde amerikan kompaniyalarynyň emeli aň modellerine tälim bermek üçin mätäçlik duýyan maglumat gorlaryny aýyklaýarlar» diýilýär.

Filippinli işçiler awtomatiki işleýiň boýunça algoritmleri

kämilleşdirmek üçin ulanylan wideolarda ýaýjyklary palma agajyndan aýyrýar we videogörnüşdäki obýektleri etiketkalaýar. «ChatGPT» ýaly dil modelleriniň manysyz sözleri oýlap tapmagynyň öñüni almak üçinem paragraflary guraýar.

Resmi däl çaklamalara görä, Filippinlerde bular ýaly funksiýalary ýerine ýetirýän iki milliondan gowrak adam bar. Şol işçileriň azyndan 10 müňüniň San-Fransiskodaky «Scale AI» emeli aň firmasynyň hasabyna işleýändigi aýdylýar.

Gazetiň işçiler bilen duşuşyklara, kompaniýanyň öz içindäki sms ýazyşmalara, töleg kwitansiýalaryna we maliýe wedomostlaryna esaslanyp berýän habaryna görä, «Scale AI» bu işçilere ujypsyzja hak töläpdir.

Şeýle-de hak-heşdekler gijikdirilip tölendi we işçileriň hakyny talap edip bilmekleri üçin yüz tutup biljek az kanal açyldy.

Hak-hukuk toparlary «Scale AI»-niň ýurduň çäginden daşarda işleýänleri üçin umumy zähmet ülňülerine gabat gelmeýän ABS merkezli emeli aň kompaniýalaryna degişlidigini aýdýarlar. Bularyň ikisinden başgasy şereketden almaly hak-heşdeklerini iş gutarandan soň bilgesleýin gijikdirýär, kemeldýär ýa-da hiç zat bermeýär.

Işçiler köplenç iň pes aýlyk hakyndanam az hak alýandyklaryny, aýda-sanda bir pes aýlykdan az-owlak geçirip alýandyklaryny aýdýar. Filippinlerde iň pes aýlyk haky ýerine baglylykda günde 6 dollar bilen 10 dollar aralygynda üýtgeýär.

«Scale AI» aslynda «ChatGPT»-niň döredijisi «OpenAI» bilen bir hatarda «Meta», «Microsoft» ýaly tehnologiýa läheňlerine-de hyzmat edýän firma.

Şereketiň esasy iş ugry – sürüjisiz awtoulaglar, marşrutlary kartalamak ýa-da söhbet robotlary ýaly emeli aň programmalary üçin ýokary hilli tälim beriş maglumatlary üpjün etmek.

Başgaça aýdanda, uly firmalaryň gündelik durmuşda ýygy-ýygydan ulanýan sistemalary «Scale AI»-yň toplan maglumatlary bilenem tanyşdyrylýar. Şol maglumatlary-da Filippinlerde ujypsyzja aýlyga işleýändigi aýdylýan işçiler aýyl-saýyl edýär we ýokary hilli ýagdaýa getirýär.

«Scale AI»-yň press-sekretary Anna Franko «Washington Post»

gazetine beren beýanatynda töleg sistemalarynyň işçileriň yza bermelerine (обратная связь, geri bildirim) görä, «dowamly ösdürilýändigini» we «hak tölemelerde gijikmäniň ýa-da kesmeleriň juda seýrekdigini» öñe sürdi.

Beýleki bir ýandan gazetiň iýulda ele salan içki ýazyşmalarda giç ýa-da kemter tölegleriň geçiririlendigini göze ildi. Käbir maksatnamalarda bir aýyň dowamynda birden köp arz-şikaýat gelip gowşupdyr.

Käbir ýagdaýlarda şefler işçilere işiň kemçilikli ýa-da giç ýerine ýetirilendigi sebäpli tölegleriň togtadylandygyny aýdypdy. Beýleki ýagdaýlarda bolsa işçilere hiç hili beýanat berilmändir.

Şeýle-de, 23 ýaşly Çariss özüne iki dollar düşürtjek iş üçin dört sagadyny sarp edendigini we şereketden bary-ýogy 30 sent alandygyny aýtdy.

26 ýaşly Žak 50 dollar gazanaryn öýden maksatnamanyň üstünde üç gün işländigini we zordan 12 dollar alandygyny öñe sürdi.

36 ýaşly Bens bolsa, duýdansyz işden çykarylandygyny we içerde 150 dollardan gowrak pulunyň galandygyny aýtdy. Ýagdaýyndan nägile bolan ýene bir işçi-de, 25 ýaşly Pauldy. Şereketiň hasabyna işlän üç ýylynyň dowamynda içerde galan pulunyň hasaplardan kändigini aýdýan Paul firmada doly iş režiminde işleýär.

2020-nji ýylда işe başlan filippinli ýaş ýigit ilkibaşa emeli aň işinde işleýändigine buýsanandygyny, soñabaka gazanýan pulundan utanýandygyny aýtdy.

«Bulardan gelýän puluň ummasyz köpdüğini bilyärin» diýen Paul sözlerini şeýle dowam etdirdi: «Ýöne bularyň birinem biziň görjek gümanymyz ýok».

Peýdalanylan çeşmeler: «The Independent» internet gazeti, «Washington Post» gazeti.



Tayýarlan Çagla ÜREN.
Düşenbe, 28.08.2023 ý. Publisistika